

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

IV. Letnik

V Ljubljani 1. julija 1903.

Št. 13.

Šolsko nadzorništvo.

(Pripomnje h knezoškofjski okrožnici.)

Meliko je bilo ogorčenje med liberalnim učiteljstvom, ko je knezoškof ljubljanski poslal svoji duhovščini okrožnico s 15 vprašanji tihočimi se razmerja med šolo in cerkvijo, učiteljstvom in duhovščino.

Vsa ta gospôda, ki je še sedaj grozno vznemirjena vsled te okrožnice, je menda že pozabila, da zahteva § 1. drž. zakona z dné 14. maja 1869, npravno-versko vzgojo šolske mladine.

Kdo pa je v prvi vrsti dolžan skrbeti za versko vzgojo, ako ne cerkvena oblast? Ako bi se cerkvena oblast nehala brigati za versko vzgojo, potem pač ne vem, kdo bi se za njo še brigal.

Zato se mi prav nič ne zdi čudno, da je knezoškof svest si svoje dolžnosti kot višji dušni pastir razposlal svojim dekanom vprašanja, katerih ugodna rešitev bi mogla versko vzgojo gotovo le pospešiti.

Ta vprašanja pa se prav tako lahko premotrivajo pri zborovanjih učiteljskih društev kakor pri dekanijskih konferencah, in je še celo treba, da se tu in tam trezno in temeljite presojuje, da se tako doseže sporazumljenje med duhovščino in učiteljstvom, katero je nujno potrebno pri reševanju tako važnih vprašanj.

Zato je podpisanec že pri zborovanju „Podružnice Slomškove zveze za idrijski okraj“ dne 30. aprila t. l. napeljal razgovor na ta vprašanja, in se pečal zlasti z onimi, ki se tičejo šolskega nadzorništva.

* * *

Okrožnica vprašuje: „Imate li kaj ugovorov proti sedanjemu šolskemu nadzorništvu?“

Šolsko nadzorništvo je trojno: deželno, okrajno in krajno.

Vse učiteljstvo mora v prvi vrsti povsod in vsikdar zahtevati, da se vse šolsko nadzorništvo poveri edino le osebam, ki poznajo šolstvo v vseh podrobnostih, osebam, ki poznajo šolske zakone, ki poznajo učni smoter, učno metodo i. t. d. To je zahteva, od katere ne smemo odstopiti niti za las, kajti v nobenem stanu ne najdemo nadzornikov, ki bi dotične stroke ne bili popolnoma vešči. Torej tudi pri šolstvu ne smejo govoriti ljudje, ki o šolstvu ničesar ne razumejo.

Sploh je pa sedanja uredba šolskega nadzorništva sramotna za učiteljstvo. Vsa uredba je tako prikrojena, kakor da je učiteljstvo izmed vseh stanov najmanj vestno v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Po sedanji uredbi ima skoro vsak učitelj svojega nadzornika, kar se pri nobenem drugem stanu ne dobi. Na enorazrednici je en učitelj, pa za hrbtom mu stoji že tudi krajni šolski nadzornik. Ali najdemo kaj sličnega pri drugih stanovih? Nikjer! Le nekaj izglede!

Skoraj povsod, kjer so šole, so večinoma tudi poštni uradi. Ali stoji tu za vsako poštno ekspeditorico tudi poseben poštni komisar?

In duhovščina ima tudi svoje nadzorništvo; toda vsaka župnija nima svojega dekana, ki bi vedno pazil na vse korake župnikove.

Po sedanji uredbi nadzorništva je mogoče edino le to misliti, da se smatra učiteljstvo najbolj zanikernim stanom, kar jih nosi božji svet. Temu pa mora vse učiteljstvo odločno oporekati in se mora vsled tega tudi odločno postaviti proti krajnim šolskim nadzornikom!

Da ne bo treba tolikega nadzorstva, naj se v prvi vrsti vzgoji vestno in v resnici krščansko učiteljstvo. Učitelj, ki je kremenit, krščanski značaj, bode svojo službo vestno in natančno opravljaj, ako tudi nima nobenega nadzornika nad seboj; nasprotno pa oni, kateremu manjka pravega prepričanja, ne bo nikdar vestno opravljaj svoje službe kljub vsem krajnim šolskim nadzornikom, ker jih lahko, ker niso vsegavedni, prav pošteno „nafarba“. Vestno učiteljstvo krajnih šolskih nadzornikov ne potrebuje!

In tu prestopim za trenotek k drugemu vprašanju: „Ali naj se dela na to, da je duhovni pastir eo ipso krajni šolski nadzornik?“

Mogoče, je da se krajno šolsko nadzorništvo tudi ob slučajni izpremembi šolskih zakonov ne bo odpravilo. Zato je gotovo vse trezno misleče učiteljstvo mnenja, da naj je krajni šolski nadzornik raje duhovnik kakor pa kak krčmar, trgovec, upokojen žandar ali kdo drugi.

Že zgoraj sem omenil, da mora učiteljstvo zahtevati, da se šolsko nadzorništvo poveri edino le osebam, ki šolstvo dobro poznajo. In kdo pozna zlasti na deželi šolstvo bolje: duhovnik, ki je hkrati tudi sam učitelj, ali kak krčmar, ki zna morebiti komaj dobro brati. O poučevanju more imeti le tisti pravi pojem, kdor je sam poučeval ali še poučuje, nikdar pa ne tisti, ki se s tem velevažnim poslom nikdar ni bavil, in naj si bo potem najvišji uradnik ali pa zadnji kmet v gorski vasi.

Krajni šolski nadzornik naj ne bo le strašilo za učitelja, temveč naj mu bo prijatelj in — ako treba — tudi dobrohoten svetovalec. Da pa to poslednje ne more biti krajni šolski nadzornik — trd kmet, ki golorok in s koso na rami pride v šolo, kar se je nedavno v bližnji okolici zgodilo, je jasno kot beli dan.

Zato še enkrat ponavljam: dokler ostanejo krajni šolski nadzorniki, toliko časa naj so to raje duhovniki, kakor pa drugi lajiki.

Jako zanimivo je tudi besedilo dotičnih §§, ki govoré o krajnih šolskih nadzornikih. § 15. dež. zakona z dné 25. februvarja 1870. l., dež. zakonika št. 11. pravi: „Za nadzorstvo v didaktično-pedagogičnih zadevah v šoli se postavi od okrajnega šolskega sveta eden ud z v e d e n e c (f a c h k u n d i g e s Mitglied) krajnega šolskega sveta kot krajni šolski nadzornik.“

§ 3. dež. zakona z dné 9. marcija 1879. l. dež. zakon. št. 13, ki izpreminja nekatere določbe gorenjega zakona, se pa glasi: „Za nadzorovanje didaktično-pedagogičnega stanja vsake šole postavi okrajni šolski svet iz občinskih udov, ki se smejo voliti v krajni šolski svet, krajnega šolskega nadzornika, ki vstopi vsled imenovanja kot pravi ud v krajni šolski svet, ako že tako ni bil vzet iz krajnega šolskega sveta.“

Zakaj se je v poznejšem zakonu izpustila beseda z v e d e n e c (f a c h k u n d i g e s)? Ali ne morebiti le zato, da je bilo lažje prezreti duhovščino, in mesto nje imenovati krajnim šolskim nadzornikom krčmarje in trgovce, ki o šolstvu niti pojma nimajo.

In kaj naj odgovorim na prvo vprašanje gledé okrajnih in deželnih šolskih nadzornikov?

Okrajni šolski nadzorniki naj bodo vedno le izkušeni ljudski učitelji; niti profesorjem srednjih šol naj se ne poveri ta važna služba, ker tudi oni često nimajo pravega vpogleda v ljudsko šolstvo.

Sploh je pa neumevno, zakaj bi se za ljudsko-šolske nadzornike privzemali ljudje iz drugih stanov in ne izmed ljudsko-šolskih učiteljev. Ne vem, kaj bi n. pr. davčno uradništvo reklo, ako bi se hotelo za davčnega nadzornika imenovati kakega srednješolskega profesorja ali kaj sličnega.

Tudi deželni šolski nadzornik naj bo vedno le tak šolnik, kateremu je ljudsko šolstvo do cela znano.

J. Novak.

LISTEK.

Črtice iz učiteljskega življenja.

VI.

Go vam je bil zanimiv pogovor v planinski koči. Dobesedno ga sicer ne vem več. A kolikor se ga spominjam, ga hočem vestno zapisati. Naj sledi:

„Povej mi, Ivane, ali si res tudi ti postal Slomškar?“

„Seveda. In povem ti, kar navdušen sem za idejo, da se toliko važna stanova, kakor je duhovski in učiteljski, združita k skupnemu delu za naš revni, zatirani rod.“

„Torej res misliš, da za vso Slomškarijo ne tiči nič drugega? Ti si idealist. Čudim se, da se v teku časa nisi spametoval. Veš, kaj je realna slika tvojega idealizma? — Postal boš klečeplazec!“

„No prijatelj, na limanice vsakdanjih časnikarskih fraz me ne boš ujel; saj nisem muha.“

„Le nikar tako naglo ne sodi. Povem ti konkreten slučaj. Nek učitelj je moral — ne le po duhu — temveč celo dobesedno klečeplaziti pred svojim župnikom. In tako daleč še bo prišlo s teboj in vsemi Slomškarji, ki zadovoljno silite pod jarem.“

„Na ta konkretni slučaj sem pa res radoveden“ odvrnem svojemu prijatelju.

Tak razgovor se je razplel med nama — mojim prijateljem — D — in menoj. Prijetno sem bil iznenaden, ko sem ga bil o svojem potovanju po solčavskih planinah našel v planinski koči. — Prijetno prasketal je ogenj v peči. Čuvaj nama je kahal čaj. Sedaj ga je nalil in nama postavil na mizo. Prijetni duh ruskega čaja je kar hipoma pregnal mojo željo po „konkretnem slučaju“ — najprej sva poskusila gorko pijačo ter si nekako osvežila precej utrujene ude. Saj deset ur plezati navkreber to tudi ni mala reč. — Dobila sva še švicarskega sira in domačega kruha. Založila sva si ga. Potem pa mi je pripovedoval moj tovariš svoj „konkretni slučaj“ takole:

„Sicer več natančno ne vem, kako se imenuje kraj, kjer se je zgodilo to. Moj spomin ni več zanesljiv. Pa to je postranska stvar. Zgodilo se je. In to je dovolj.“

Bil je pogreb nekega premožnega kmeta. Župnik je spremljal mrliča na pokopališče. Seve je bil tudi organist zraven. To je ondotni učitelj. Ko gredó po strmem klancu navzgor, odveže se župniku trak na čevljiču. Umevno je, sitno mu je to bilo, da so se trački vlačili po cesti za nogo. In kaj stori? Za korak stopi iz spreveda in veli učitelju s strogim glasom, nudeč mu svojo nogo: To mi zavežite!“

„Kaj praviš? Taka sramota! Učitelj se je spustil na koleno ter svojemu ošabnemu zapovedovalcu kot pokorni hlapčič zavezoval odpeti čevljič. Ali to ni škandal? Ljudje so videli to. Še nekateri učenci so bili pričujoči pri tako sramotnem ponižanju svojega učitelja. Da, klečeplaziti je moral, moral očitno pred svojim župnikom, na njegovo povelje. No, kaj porečeš k temu?“

In pogledal me je prijatelj moj preko svojih naočnikov. Zmagonosno me je pogledal.

Kaj mu naj odgovorim?

„Povej, ali je vse to prav tako res, kakor si mi pripovedoval?“

„Da, gotovo. Na lastne oči sicer nisem videl. A pripovedoval mi je to zanesljiv tovariš, ki je celo vnet za ideje Slomškarjev, a spričo takih dogodkov, je rekel, da se raje rezervira in ne pristopi niti k nam niti k vam. Njemu je to pripovedoval nek kmet, ki je bil sam pri onem sprevodu.“

„Tako? Tovariš jeden tako nevšečni slučaj generalizuje. Običajno je, žalibog! In uprav to škoduje dobri stvari najbolj.“ —

„Misleč človek pa mora vendar soditi in ločiti mej osebo in idejo, ki jo zastopa. Res, najlepše bi bilo, ko bi se ideja in nje nositelji popolnoma strinjali. A ljudje smo vsi. Slabosti imamo vsi. Kdor je brez krivde, naj vrže prvi kamen na družega. Omenjeni župnik je res netaktno ravnal — če je sploh tako bilo. — A kaj pomeni jeden sam slučaj? Morda že sam obžaluje svojo trenutno nepremišljenost.“

Prijatelj odmaje z glavo. „Prosim te, ti znaš vse zagovarjati, karkoli hočeš in kogar hočeš. Srečen si bil, da si imel vedno opraviti s slučajno inteligentnimi duhovniki. A drugi kraji, drugi ljudje.“

Nasmejem se mu. „Slučajno inteligentnimi duhovniki? Povej mi brate, koliko pa je izmed nas učiteljev slučajno inteligentnih? V spomin mi pride tu, kako se mi je nekdo, hoteč izreči svoje najvišje priznanje moji osebi, laskavo izrazil „vi ste izjema med učitelji“. — Jaz sem bil v imenu svojega stanu skoro užaljen. —

Potem, ali se ne spominjaš, kako so udrihali po tebi v nekem učiteljskem zborovanju, ko si se drznil le nekoliko drugače misliti, kakor kolovodje? To je bil gotovo znak slučajno visoke inteligentnosti, kaj ne?!“

Sedaj sva se smejala oba. Drugi dan sva potovala skupno naprej. Še marsikatero sva si povedala. Ne morem se sicer hvaliti, da sem ga popolnoma pridobil za svoje ideje. Zakon stalnosti pač ne velja samo v fiziki, temveč tudi v duševnem oziru. Tako neradi, z nekako težkočo mislimo drugače, kakor smo se bili navadili — če smo tudi že dobro uvideli, da se motimo. Pač pa je bil prijatelj prepričan, da zaveden katoliški učitelj in klečeplazec ni eno in isto.

Razšla sva se drugo popoldne. Prijatelj je bil zelo vesel in zadovoljen. Jaz ne. Ni mi hotelo iz spomina, kar je sinoči pripovedoval. — Učitelj mora očitno poklekniti, poklekniti na povelje svojega duhovnega pastirja — ta prizor je mučil mojo dušo. In čemdalje sem premišljeval, tem bolj neverjetno se mi je zdelo kaj tacega. Slednjič sem bil skoraj prepričan: Ne, taka netaktnost ni mogoča! Ali pa je mogoča taka laž? Tudi ne. Kaj je torej na tem? Jasnosti si želim. Najti moram resnico. In res, prišel sem ji na sled.

Veste, kaj sem zvedel?

Župnik je bil starček, slaboten, da se je opiral na palico in skoraj slep je še bil povrh. Izpodtaknil se je z nogo ob traku in skoro padel. Na to je prosil učitelja, naj mu drži palico, in rituale, da si zaveže čevljev.

A učitelj, brez predsodkov, iz srca dober in postrežen, reče: „Gospod, to vam lahko popravim jaz. Kaj pa, če padete!“ In zvezal je starčku odpeti čevljič. To je bil čin, ki je vreden blagega človeka. Ni ga ponižal, ampak še povzdignil. Časten je bil zanj.

Pomagati svojemu bližnjemu sploh, nam veli krščanska ljubezen. Moram že še povedati bolj moderno: Zapoved je to človekoljubnosti, humanitete. Kaj ne?

Nekoč sem videl kako je vodila učiteljica starega slepega berača po kameniti stezi na hrib. Kako hvaležen se je oklepal revček njene dobrotne roke.

Mlada gospica je bila to. Mlada in ljuba, ko jutranja rosa, prijazna in mila kakor solnčni žarek. Bolj se ji je podalo, da se je oklepala suha roka

beračeva njene desnice, kakor če bi imela kavalirja poleg sebe. Ali mi verjamete? Zvedel sem o njej še marsikaj lepega. Ali naj povem?

Drugi pot, če bo priložnost!

* * *

V prodajalni manufakturnega blaga sem si iziskoval nekaj za poletje. Med tednom je bilo. Sicer še povem lahko natančneje. Četrtek je bil tistikrat.

Trgovec ni imel mnogo opravka. Zato sva se po nakupu še nekaj pomenila. Uslužbenci so spravljali po policah blago. Dva pa sta stala pri vratih in gledala na mimogredoče. Kritikovala sta jih poluglasno. Osobito če je katera dama mimo prišumela, bila je njena obleka, oziroma blago oprave, predmet njune pozornosti. No, to je bila njuna stroka. Stala sta le korak za menoj, torej sem lahko vse razumel.

Kar naenkrat vsklikne jeden prav na glas: „Glej, glej! Dobrovski učiteljici gresta. Nove klobuke imata!“

To je bilo važno znamenje! Oba se pritisneta k durim. Uslužbenec pri policah pa kar skoči preko prodajalne mize k prvemu oknu. Še trgovec se stegne na prste, da bi videl preko drugih na cesto.

Seveda pogledam tudi jaz venkaj. Kakšen monstrum se bo neki pojavil, da je vzbudil toliko pozornost v trgovskem lokalu. Postal sem res nekoliko radoveden.

Gospici sta prihajali iz nasprotne ulice naravnost proti prodajalni.

Obe mladi in veliki, menda tudi lepi — v dolgih modernih oblekah, da sta pometali prah po tlaku. Kar kadilo se je za njima. Njuni klobuki so bili zavihani na vse strani. Nakitje trakov in cvetic pa je viselo črez okrajke preko ne preskrbno počesanih las. Skoro bi želel, da bi jo krenile k frizerju. To je bila moja prva misel. Živahno se razgovarjajoč sta postali pri izložbi in premotrivali novo razpostavljeno letno robo.

Ti dve vendar niste nič posebnega, temveč popolnoma vsakdanji — si mislim. Take so dandanes skoro vse mlade gospice, ki še hočejo kaj veljati med svetom, — zlasti med moškim svetom?

Moški sicer pišejo proti vlečkam, smejejo se za hrbtom pretiranim frizuram mladih dam, na katerih nosijo znak nečimerne površnosti. V obraz pa, v salonih in družbi — ali ni res — pa se damam, ki so od pete do glave najbolj moderne, tudi najgloblje klanjajo.

Smejati se moram tej nedoslednosti, s katero se lahko ponaša pametni, dosledni spol.

Stopimo modnemu zmaju, ki požre toliko novcev, na rep, in vgriznil bo najprej nas. Češ, — za koga se pa mlade gospice našemljajo? Ali le za svoje vrstnice, za ženski svet? Kdo je torej kriv, da se jim ne odpró oči?

Sicer pa, kaj skrbi to mene in učiteljski list. Ko bi kak mlad doktor — ali bodisi tudi star, le doktor naj bo — takó pisal, menda bi izdala njegova beseda več kakor opazke vaškega šolnika.

Sicer pa, naj povem po resnici. Slišal sem opazke prav iz doktorskih ust. In uprav tema gospicama so veljale.

Kaj pa je rekel? Ali smem res povedati? Morda pa bode katera bravka huda na me. Galantna namreč opazka ni bila. A ustreči moram vaši radovednosti.

Mladi doktor — R —, ko je prvič videl omenjeni gospici, ni občudoval ne moderno prikrojjenih vlečk, ne kodrastih las, temveč ozbiljno djal: „Ena je imela dva mastna madeža na krilu, druga pa nezašite rokovice.“

To je kruto, indiskretno — kaj ne!?

Bog pomagaj! A rekel je res tako!

T.

Reforme računskega pouka v ljudskih šolah.

(Odlikovano konferenčno poročilo.)

(Koncc.)

Gotovo je potrebno, da se učne knjige natančno strinjajo z učnim načrtom. Res je, da si spretni učitelj ve povsod pomagati iz zagate in tudi iz računice izbrati primerno snov, ali je preosnovana ali ne. Po višje organizovanih šolah se celo v nižjih razredih lahko izhaja popolnoma brez njih. Učitelj Peerz pravi: „Ich würde die absolute Notwendigkeit von Rechenbüchern auf der Unterstufe der Volksschule sehr in Frage stellen, befürchtete ich nicht, daß sodann an manchen Schulen planlos gearbeitet werde.“ Najvarnejša pot pa je najboljša pot. In v tem slučaju je ta najvarnejša pot: poučevanje na podlagi skrbno izdelane računice, ki nam konkretno podaje snov učnega načrta.

V splošni rabi so pri nas Močnikove tridelne računice, ki so sicer v tej obliki izšle še-le pred nekaj leti, pa niso, kar se tiče snovi za I. in II. šolsko leto, skoro nič boljše od prejšnjih. Še vedno vsestranska obravnava števil po Grubejevi monografični metodi.

Poleg teh računic jih imamo za avstr. ljud. šole še celo kopico. Take so izdali n. pr.: Kraus in Habernal, Gauby, Nagel, Streng, Lavtar i. t. d.

Vse, razun Lavtar-jeve, so nekake modifikacije Močnikovih računic. Ločijo se pred vsem s tem, da ne zahtevajo takoj poleg so- in odštevanja tudi drugih operacij. Kraus in Habernal imata pred vsem so- in odštevanje do 10, potem še-le množitev in delitev. Prav tako Nagel. On tudi v delitvi ne rabi doslej navadnih izrazov „polovica“, „tretjina“ — ampak reče n. primer 6 razdeljeno v 2 (ali z dvema) dá 3. Torej tudi pisanja ulomkov $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ itd. nima v 1. stopnji. To je gotovo metodični korak k boljšemu. Sploh je pisava $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ i. t. d. še le opravičena pri obravnavi ulomkov. Kajti prav pisava $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ nam kaže najjasneje bistvo ulomka: ena celota se razdeli na 2, 3 i. t. d. dele. Popolnoma nelogično pa je, vzeti jo pri delitvi. To je le najgotovejše sredstvo, zmešati pojme. Še-le, ko so se obravnali osnovni pojmi o drobcih, naj se vpelje ta-le pisava.

Strengova računica se še najbolj drži Grubejeve metode. Po njej se mora koj množiti, meriti in deliti v števinem prostoru 2 — kakor hitro poznajo otroci številke.

Lavtar-jeva računica za prvo in drugo šolsko leto se edina strinja z modernimi nazori.

V I. računici za 1. šol leto se po dovršenem soštevanju in odštevanju v števinem prostoru do 20 še privzame kot neko dopolnilo množenje, meritev in delitev. Pri delitvi je pa opuščena pisava ulomkov. — Slednje operacije se brez škode lahko opusté, ker se prav temeljito obravnavajo v II. računici za 2. šolsko leto. Ta obsega vsestransko obravnavo številnega prostora do 100. Po njej se učencem najprej razširi številni krog, da dobé večje ob-

zorje, sošteva in odšteva s čistimi deseticami, potem se pa intenzivno računi z vsemi operacijami do 30. Podlaga meritvi in delitvi je varno in popolnoma zanesljivo znanje množitve.

Po Lavtarjevi metodi se torej otrokom v 2. šolskem letu podá po kratkem ponovilu takoj nekaj novega. — Množitev, meritev in delitev so učencem dobrodošle novosti. Njih duh je že toliko razvit, pojmi o številih pa jasni in trdni, da z lahkoto sledijo učitelju. Koliko važnosti pa je to za pouk! Otrokom raste od dne do dne veselje do računstva, in igraje doseže učitelj to, kar bi moral v 1. šol. letu z neizmernim trudom, skoro brezuspešno vbijati nezrelim glavicam prvencev. Tu govorim iz lastne skušnje.

Nikoli ne pozabim, kako mi je bilo neznosno mučiti otroke z Močnikovo metodo v 1. razredu. Plašili so me slabi uspehi, ki sem jih izključno pripisovala sama sebi. Vzeli so mi ves pogum in veselje. Videla sem, da otroci ne mislijo, da le ugibljejo — in tak duhomorni pouk me ni mogel zadovoljiti. Iščem torej pomoči v metodičnih knjigah. Tu mi pride po postrežljivem tovarišu v roke knjiga „Spezielle Methodik des Rechenunterrichtes“ od Lavtarja. Bila mi je doslej popolnoma neznana. Z vso vnemo se vglobim v nove ideje. Tu sem našla vzrok vsojim slabim uspehom, katerih ni zakrivila moja nespretnost, ne pomanjkanje pridnosti pri otrocih. Zastarela monogafična metoda in računice po njej urejene mi ne dajo hoditi varno naprej, oklepajo otroški duh kakor z jeklenimi okovi, da se gibati ne more.

Čvrsto se torej poprimem Lavtarja! Obdržim svoje učence še v II. šolskem letu in še nekaj mesecev, in še danes mislim z veseljem nazaj, kako radi so mi računili. S kolikim zanimanjem so mi sledili, ko smo jeli obravnavati za nje popolnoma nove operacije: množitev in delitev.

Od takrat — bilo je to pred 8. leti — mi je ostala iskrena želja, da bi se vsepovsod preosnoval postavni učni načrt za računstvo, in predrugačile računice, da se olajša delo učiteljem in otrokom. In danes, po preteku tolikih let praktične skušnje smem le reči, da se moji nazori niso izpremenili prav nič, ampak le utrdili. Ne vem, ali pridemo vsled konferenčnih sklepov do prepotrebnihih reform, a želeti je, da se čim prej tem bolje vsled preosnovanih učnih načrtov tudi računice predelajo in vprilichijo modernim zahtevam. Ker se Lavtarjeve računice odlikujejo v metodičnem oziru od dosedaj vpeljanih, je nujno želeti da jih ministrstvo potrdi in dovoli za naše šole.

Preosnova računskega pouka se peča še z enim vprašanjem, ki je zelo kočljivo. Tiče se nazoril za računski pouk, torej preosnove računskih strojev.

Ti stroji so prevažno učilo. Pomagajo nam, da si stvarjamo pojme o številih. In na teh pojmihi sloni, od njih jasnosti je odvisen dober uspeh računskega pouka. Ti pojmi so okostje, katerega se drži vse življenje. Ako ta opora ni čvrsta, zanesljiva, maje se celo številno poslopje. A kako malo prav jasnih pojmov o najvažnejših količinah nahajamo včasih pri otrocih. Stavimo jim n. pr. vprašanje: koliko je 100.000 manj 12. — in dobili bomo

često neverjetne rezultate. Zakaj? Od kod ti nedostatki? ker je bilo nazorilo, na katero so se opirali, nezadostno, ali ker je prevelik razloček med konkretnim in abstraktnim pojmom, ki naj neposredno izhaja iz njega. Najbolj ustreza nazorilo, ki je predstavi pojma najbližje. Predstava števil v našem umu pa je enakomerna, nepretrgana vrsta posameznih jednic, od 1 začeni — tja do neskončnosti, kjer se zgubé v nejasnosti neizmernih količin.

Stroj torej, ki se temu abstraktnemu pojmu števil približuje najbolj, bo gotovo najboljši, ker se tem lažje in varneje abstrahira, čim manjši je skok od konkretnega naziranja do abstraktnega pojma. Zato pa imajo računski stroji, ki so osnovani na principu ene, nepretrgane vrste, prednost pred drugimi.

Računskih strojev imamo več vrst. n. pr. Tillichova računska omarica (T. Rechenkasten) s kockami in stebriči, metrski računski stroj prof. Lavtarja, nam vsem dobroznani ruski rač. stroj, računske plošče in številne podobne, in iz zadnjega časa še nova priprava, navadna₁navpična lestvica z 10., oziroma 100 klini, ideja Rud. Peerza.

Vsak navedenih strojev ima svoje vrline. Braeutigam n. pr. je napisal 136 strani obsejajočo brošurico, v kateri nam kaže kako, se s pomočjo Tillichove rač. omarice doseže prav gotovo dober uspeh v računstvu.

Naš navadni ruski rač. stroj priporoča se sam, ker je po velikosti posameznih količin toli praktičen za mnogoštevilne razrede. Ima pa tudi svoje hibe. Številna vrsta je po njem pretrgana. Stotico nam kaže povrh v ploskvi mesto v dolgostni meri, kar je vendar bolj primerno otroškemu duhu.

V eni, nepretrgani vrsti nam kažejo števila Lavtarjev računski stroj in sicer v vodoravni legi, Peerzova lestvica pa v navpični. Razumevanje števil na podlagi teh strojev se mnogo bolj približuje bistvu duševnih predstav o številu, kakor po vsakem drugem nazorilu.

Lahko je tudi vse računske načine pokazati jasno in umevno — mnogo bolj n. pr. kakor pri ruskem rač. stroju, kjer se morajo posamezni sumandi in faktorji trgati na dva dela ali še več.

Soditi zanesljivo o uporabnosti kakega učila more sicer le tisti, ki ga je praktično poizkusil.

Pri Lavtarjevem stroju n. pr. se mnogi spodtikajo, ker so obročki premajhni za daljavo, znak desetice preveč nerazločen — in ga vsled tega popolnoma zametajo. Res je! Razlogi so tehtni in se ne dadó prezreti in mislim, da so edini vzrok, zakaj se omenjeni stroj še ni vdomačil pri nas. Pa prav lahko je mogoče odstraniti hibe, ki ga storé nepraktičnega za mnogoštevilne razrede. Treba je le obročke nekoliko povečati v premeru ter posamezne desetice (vseh deset obročkov) ločiti po barvi. Rabila sem tak stroj s prav dobrim uspehom.

Za 1. razred pa bi bil najbolj pripraven prikrajšan stroj z 20 obročki, ki so pa znatno povečani ne le v premeru, temveč tudi širokosti. Potem se zadostí popolnoma zahtevam nazornosti.

Zanimivo je, kako utemeljuje Peerz uporabo svoje lestvice. On pravi: „Rechnen ist die Bewegung in der Zahlenreihe. Die Zahlenreihe ist etwas

Feststehendes, Unverrückbares; also muß auch das Hilfsmittel, welches zu ihr hinüber leitet, dem entsprechen. Das Steigen mit dem Finger aber entspricht der Bewegung im Zahlenraume.*

Pri soštevanju stopamo po lestvi višje, če pa korakamo nazaj, odjemo lestvičine klina, — skrajšamo jo v duhu — odštevamo.

Če hočemo urno dospeti n. pr. do desetega klina, jemljemo pri vsakem koraku po dva klina, torej preskočimo. Stopiti nam je treba le $5 \times$, da dospemo do 10. klina. $5 \times 2 = 10$. — Obratno vprašanje, kolikokrat moramo vzeti po 2. klina, da dospemo do 10, nam predoči meritev

Peerz vzame najprej lestvico s petimi klini, potem drugo z desetimi. Številni prostor do 20 razširi s pomočjo dveh lestvic, ki jih združi pred očmi učencev. Pri razširjanju številčnega prostora do 100 zveže jih deset v eno samo dolgo lestvico. Sedaj so posamezne tudi znatno prikrajšane.

Peerzova ideja je vsekako duhovita in vredna prevdarka. Lestva se priporoča po svoji priprostosti in nazornosti. Mislim tudi, da utegne duševno plezanje po njej res zanimati učence in jim vzbuditi veselje do predmeta. Vpoštevati je tudi sledeči razlog: Peerz zahteva, da si nariše vsak učenec svojo lestvico na tablo, ter se vadi, po njej stopati s prstom gori in doli. On dá risati lestve različne dolgosti, ter jih primerjati med seboj.

Delitev kaj nazorno pokaže. Lestvo iz papirja, kakor tudi narisano lestvo razdeli v sredi, s prstom izbriše zvezo. Isto storé učenci na svojih tablicah. Prav tako jo razdeli lahko na četrtine, osmine i. t. d. Ravnotako učenci. Po njegovi metodi si torej naredi vsak učenec svoj računski stroj, ki mu pomaga k samostojnemu delu, h kontroli lastnih nalog. In to je velikega pomena, če si otrok brez tuje pomoči lahko sam pomaga. Risanje lestvic tudi pojasnuje pojem števil mnogo bolj, nego le naziranje: „Alles, was durch die Hand läuft, wird eher unser Eigentum, als wenn es nur an den Augen vorübergleitet“, pripominja Peerz prav dobro.

Sicer trdi sam, da pride po svoji lestvici le polagoma naprej. (VI. šolskem letu le z dvema operacijama do 10.); a varno in temeljito postopanje mu zagotovi uspeh. K hitremu računanju je tedaj čas, ko znajo otroci hitro misliti. Piše namreč: „Mit dem schnelleren Denken erst das kürzere Sprechen. Für das raschere Tempo können wir noch immer Sorge tragen. Das Denken geht uns bei der Drillmethode verloren. Also Achtung nicht allein auf das Ziel, sondern auch auf den Weg, der zu demselben führt. Klares Denken ist tausendmal mehr wert als geistloses Hersagen.“

Prav ima. Tukaj je zlato jedro, ki ga naj pridobimo, če tudi z velikim trudom, iz cele preosnove računskega pouka.

Misliti, logično misliti, to zahteva od nas duh časa, duh samostojnosti in prave svobode. Dolžni smo, da v tem oziru ugodimo nujnim zahtevam življenja, da porabimo vsako priliko in stopamo naprej, četudi le v majhnih korakih, kakor je to mogoče v ljudski šoli.

In uprav zavest, da s tem izpolnujemo svojo dolžnost, nas bode bodrila, da ne vztrajamo pri metodi, ki nam ne more zadostovati — ampak si ogledamo tudi z veseljem nova načela marljivih pedagogov.

Res je, brez marljivosti ne pomaga nobena metoda, in zlasti za vsako novo strujo je treba vstrajne pridnosti, duševnega napora. A tega se ne plašimo. Vstrajnemu prizadevanju je zagotovljen uspeh. In kaj hočemo več? S trdom, ki ga porabimo, da proučujemo moderne smeri pouka, si zagotovimo lepše sadove v šoli, olajšamo mladini učenje, samemu sebi pa ohranimo čilost in bistrost duha.

Če ne gremo naprej, bomo zaostali. To velja povsod; velja tudi za preosnovna prizadevanja v računskem pouku. Ne želimo torej ničesar iskreneje, nego da bo pričujoča razprava — resnica izročena v preudarek in praktični poskus, — kakor jedro, ki se položi v rahlo zemljo. Naj raste in se razvija. Resnici naj sledi ugodna rešitev perečega vprašanja, ki je nekaka modifikacija današnje naloge, namreč: „Kako se naj preosnuje računski pouk? Le en odgovor je mogoč namreč:

Preosnujejo naj se pred vsem učni načrti po zahtevah psihologije, žnjimi računice in naj se povsod vpeljejo izboljšani računski stroji. A. St.

Slo v s t v o.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. XI. zvezek. Cena 30 h. — G. Kosi marljivo nadaljuje svojo zbirko. Vsako leto izide droben snopčič z mnogovrstnim berivom, primernim za mlade čitatelje. Vsebina in razvrstitev letošnjega zvezka je enaka, kot v prejšnjih letnikih: par pesmic, več mičnih povestic in nekaj sestavkov poučne vsebine. Knjižico toplo priporočamo.

Stolni dekan dr. Ivan Križanič. (Slovenske knjižnice „Pod lipo“ 2. zvezek). Spisal

F. K. Založba katol. tiskovnega društva v Mariboru. Cena 30 v. — Dobri životopisi so zelo zanimivi in imajo veliko vzgojno moč. Že pokojni škof Slomšek je spoznal njih pomen in zato je posebno rad objavljaval životopise znamenitih mož v svojih „Drotinicah“. — Pričujoča knjižica opisuje življenje in delovanje cerkvenega dostojanstvenika in štajerskega rodoljuba dr. Križaniča. Beseda gladko teče, jezik je pravilen in poljuden. Životopis je pisan prav v Slomškovem duhu in vreden, da se razširi med narodom. —n.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe na Goriškem. Definitivna imenovanja: I. nadučiteljem g. K u m a r Rudolf za sv. Martin, Urbančič Josip za Ozeljan in Rudolf Vižintin za Renče; II. učiteljem Kuntik Josip za Ločnik, Mermolja Josip za Dobravlje; III. učiteljice gdč. Bajc Marija za Renče, Lovrenčič Klementina za Batuje in Fajgelj Cecilija za Šempas. V prvo plačilno vrsto sta bila pomaknjena gospod Kuntik Josip in gospdč. Jug

Josipina; v drugo Poberaj Avgust in Strgar Franc, gdč. Gulin Alojzija in Krajnik Franja. Priznala se je VI. petletnina g. Copi Josipu, IV. Zorn Ivanu in Rustja Antonu, II. Jelšek Amaliji in Strgar Francu.

Zrelostni izpiti na c. kr. učiteljsišču v Mariboru so se končali 24. junija. Udeležilo se jih je osem Slovencev. Eden izpita ni prestal, drugi ga mora ponoviti čez dva meseca. — Dné 25. junija so

se pričeli ustni izpiti na ženskem učiteljišču šolskih sester in izpiti za ročna dela. — Na ženskem učiteljišču v Gorici in na tamošnji vadnici se sklene šolsko leto 4. julija. Ustni zrelostni izpiti se prično 6. julija.

Ces. kr. učiteljišče v Mariboru je slavilo dné 29. junija spominsko slavlje svojega stoletnega obstanka. Slavnost je obsegala: svečano božjo službo, ki se je vršila ob 8. uri v cerkvi sv. Alojzija, in šolsko slavnost, ki se je obhajala v novi državni telovadnici in pričela ob 10. uri. Več prihodnjič.

Obrtne nadaljevalne šole na Kranjskem. Obrtna nadaljevalna šola v Kamniku je štela 30. aprila v pripravljalnem tečaju 30, v prvem razredu 18, v drugem razredu 12, v kupčijskem tečaju 8, skupaj 68 učencev. Izmed njih je 61 doseglo učni cilj, in 2 sta ostala neklasifikovana — Obrtna nadaljevalna šola v Krškem je štela koncem preteklega leta v pripravljalnem tečaju 8, v prvem razredu 14, v drugem razredu 11, skupaj 33 učencev, izmed katerih jih je 25 doseglo učni cilj. — Obrtna nadaljevalna šola v Postojni je imela koncem preteklega šolskega leta v pripravljalnem tečaju 4, v prvem razredu 9, v drugem razredu 11, skupaj 24 učencev, izmed katerih jih je 20 doseglo učni cilj. — Obrtna nadaljevalna šola v Metliki je štela koncem preteklega šolskega leta v pripravljalnem tečaju 20, v prvem razredu 12, v drugem

razredu 9, v trgovskem tečaju I. oddelek 8, II. oddelek 5, skupaj 53 učencev. Učni cilj jih je doseglo 47; 5 jih je bilo neklasifikovanih — Obrtna nadaljevalna šola v Novem mestu je imela preteklo šolsko leto v pripravljalnem tečaju 27, v prvem razredu 19, v drugem razredu 10, v trgovskem tečaju 18; skupaj 74 učencev. Med njimi jih je 54 doseglo učni cilj, 11 jih je ostalo neizprašanih. — Obrtna nadaljevalna šola v Kočevju je imela preteklo leto v pripravljalnem razredu 32, v nadaljevalnem 18, skupaj 50 učencev; izmed katerih je 19 doseglo učni cilj, dva sta ostala neizprašana. — Obrtna nadaljevalna šola v Ribnici je imela koncem preteklega leta v pripravljalnem tečaju 8, v prvem razredu 8, v drugem razredu 5, skupaj 21 učencev. Med temi jih je 9 doseglo učni cilj in dva sta ostala neizprašana.

Razstava risarij učencev obrtno-nadaljevalne šole v Št. Vidu nad Ljubljano se je tudi letos dobro obnesla. Razstavljeni je bilo iz I. letnika 147 listov geometričnega, projekcijskega in prostoročnega risanja, iz II. letnika pa 134 listov iz strokovnega risanja in 16 lepih detajlov. Razstavo je obiskalo veliko domačih ljudi. Došlo je pa tudi precej odličnjakov, strokovnjakov in druge gospode iz Ljubljane in celo iz Radovljice ogledat si to razstavo. Št. Viška obrtno-nadaljevalna šola je štela letos 166 učencev in jo torej glede števila učencev prekosi le ljubljanska.

Drobtine.

Iz Idrije. Vsemu učiteljstvu je znan odlok vis. c. kr. dež. šolskega sveta z dné 30. marca 1903, št. 1213, ki je odvzel učiteljstvu še zadnje sredstvo, namreč „odliko“, s katero je bilo mogoče uplovati na pridnost učencev. Ker je pa ta

odlok zelo neumesten — saj tudi odrasli hrepené po odlikovanjih, zakaj bi ravno pridni otroci ne smeli biti odlikovani — zato je tuk. učiteljstvo pri svoji lokalni konferenci sklenilo, da stavi pri okr. učit. konferenci logaškega okraja,

dné 8. julija t. l. sledeči samostalni predlog: „Vis. c. kr. dež. šol. svet naj odlok z dné 30. marca 1903, št. 1213, prekličče, ker ni napredku šole v korist, temveč le v škodo. Ob jednem se je sklenilo v slovenskih dnevnikih in šolskih listih pozvati vse kranjsko učiteljstvo, da pri vseh letošnjih okrajnih učit. konferencah stavi enak samostalen predlog.

Štatistika reda šolskih bratov. Koncem leta 1902 je štel red 1560 naselbin in 19.137 članov s kandidati vred. Izmed teh se jih 1046 pripravlja na učiteljski izpit v 37 redovnih učiteljiščih. V 2009 šolah s 8409 razredi se je učilo 321.833 učencev. Javne šole (135 s 759 razredi) obiskuje 34.927, zaesbne šole (1765 s 7420 razr.) 279.609; šole za odrasčene ljudi (79 s 176 razr.) 5416; delavske šole (28 s 54 razr.) 1881 učencev. V avstro-ogerski provinciji je 24 naselbin s 35 šolami in 149 razredi; — učencev je 5892. Izmed teh šol so 3 učiteljišča (s pravico javnosti), 3 vavnice (namreč Feldkirch-Tisis Vorarlberg, Strebersdorf pri Dunaju, Dunaj XVIII (Währing), 2 trgovski šoli (Feldkirch in Strebersdorf), 4 meščanske šole; vse druge so navadne ljudske šole. Ob smrti ustanovitelja sv. Ivana de la Salle (l. 1719) je štel red 274 članov in 9885 učencev. Pred francosko revolucijo je bilo 1000 bratov in 36.000 učencev. Ko se je red na novo organizoval, ga je Napoleon I. potrdil. Do zdaj šolskih bratov na francoskem še ne preganjajo.

F. M.

Ministerska naredba o negovanju zob. Avstrijski ministerski predsednik dr. pl. Körber je razposlal kot predsednik ministerstva notranjih zadev vsem deželnim oblastem naredbo o zdravju zob. V tej naredbi podaja najprej odgovore, ki so dospeli ministerstvu od deželnih oblasti na stavljená vprašanja in povdarja, da ljud-

stvo ne spoznava važnosti zmernega in racionalnega negovanja zob in ust, da si ohrani zdravje. V naredbi najprej želi, da poučé učitelji zlasti mladino v šoli, kako mora redno in skrbno snažiti zobe, dalje da ji razložé, kako je nevarno imeti votle in pokvarjene zobe in kako si mora vsakdo takoj, ko zapazi kako bolezen na zobeh, poiskati pomoči pri zdravniku. To delovanje šolskih oblasti naj bi razširjali in podpirali tudi zdravstveni zavodi. Naredba želi, da se pazi zlasti na revne bolnike, predvsem na mlajše, četudi je to združeno s težavami. Z ozirom na Dunaj se omenja v naredbi, da bi bilo jako hvale vredno, ko bi doseglo negovanje zob uspeh najprej v prestolnici, ki bi bila potem vzor vsem drugim mestom. Spodnje-avstrijskemu namestništvu je bila oddana vloga dunajskih zobozdravnikov, da preišče, v koliko se dadó o tej vlogi izražena navodila praktično izvršiti.

Vseučilišče in izobrazba ljudskih učiteljev na Nemškem. Upravni odbor nemškega učiteljskega društva je zbral mnenja, ki so jih izrazili odlični pedagogi v društvih in listih o vseučilišni izobrazbi ljudskih učiteljev. Ta so: 1) Nemško ljudsko učiteljstvo zahteva enotno izobraževanje za vse one, ki se pečajo z izobraževanjem mladine, torej izobraževanje na visokih šolah za vse učitelje. — 2) Dokler ne bo mogoče ostvariti tega ideala, se mora ta težnja omejiti na to, a) da se priznajo učiteljska semenišča za višje učne zavode in da imajo učenci z odhodnico, ki so jo tam dobili, pravico za izobraževanje na vseučilišču; b) da se ustanovi na vseh vseučiliščih samostalna pedagoška stolica, ki je v zvezi z učiteljskimi semenišči in pripravnicami; c) da je učiteljem, ko so izvršili pedagogij, dovoljen pristop k zadnjemu izpitu, po katerem bi bili sposobni za nadzornike in semeniško službo. — 3) Nemško

učiteljsko društvo ima nalogo izposlovati pri deželni vladi, da se ugodi do določenega časa tem zahtevam. — 4) Dokler se to ne zgodi, smatra učiteljstvo za dolžnost, da krepko podpira in obiskuje počitniške tečaje, ki so vpeljani na mnogih nemških vseučiliščih in da dela na to, da se ustanavlja vedno več tečajev za predavanja vseučiliščnih profesorjev, kakor se je storilo že v mnogih učiteljskih družtvih.

Kratkovidnost pri šolskih otrokih.

O vzrokih in pomenu kratkovidnosti je priobčil dr. P. Silex v kratkem izveštju sirotišča mesta Berlina nekatere splošne opazke, katere hočemo tukaj navesti. Profesor Silex je konstatiral, da je bilo šolskega leta 1901/2 od 264 gojencev rumelburškega sirotišča 9 kratkovidnih, torej 3—4 %, in piše: Zdi se, da se pojavlja kratkovidnost v ljudskih šolah v 3—4 % in da je to število nekoliko preveliko, toda s pratičnega stališča ni tako znatno. Od 18 oči jih ima 12 jako dober vid ali pa morebiti nižjo stopnjo krakovidnosti. Ali so taki otroci obžalovanja vredni, v tem se ne strinjajo vsi; jaz osebno pa ne soglašam s tistimi, kateri hočejo zaradi tega ves učni sestav popraviti in šolska poslopja podirati. Za nekatere vrste poklica so take oči jako dobre in imajo prednosti, ki se kažejo zlasti po štiridesetih letih. Ni mogoče dokazati, ali je tudi šola kriva tej nižji stopnji kratkovidnosti. Zdi se mi, da je temu več dom kriv. Kako često so delavnice doma slabo razsvetljene, in koliko otrok požira v poltemi za zavesami romane in indijanske povesti! Koliko se morajo deklice ukvarjati z ročnim delom, da si pridobé naklonjenost ogromnega števila tet in babic. Nekoliko ur ročnega dela v šoli bi gotovo še ne pokvarilo oči. To bi škodovalo seveda samo tedaj, ko bi otroci že bili kratkovidni in

bi si napejali oči, ali pa bi imeli bolne oči. Kaj naj sodimo o tem, bi morali najprej vprašati šolskega zdravnika, in to tem bolj, ker dandanes ne more biti vsakdo izvedenec v vsaki stroki zdravništva in ker moramo poslušati specialista za oči.

Ponavljalni razredi. V Mannheimu na Badenskem so vpeljali za slabotne in manj sposobne otroke posebne ponavljalne razrede, ki imajo primeren učni načrt. Učenec, ki ni sposoben za višji razred, ne ponavlja pravzaprav več istega razreda, kjer bi zopet lenaril eno leto, ampak pride v poseben razred, ki ima samo malo učencev, tako da more učitelj paziti na vsakega posameznika. Za otroke pa, ki ne pridejo do najvišjega razreda, so vpeljani posebni sklepni razredi. V takih oddelkih se trudijo izbrane, angeljsko potrpežljive učne moči, da dokončajo izobraževanje takih otrok. Ob enem bodi še omenjeno, da se nahajajo v Mannheimu razun teh tudi razredi za slaboumne.

Šolske razmere v Ameriki. V Severni Ameriki vladajo res čudne šolske razmere. To jasno dokazuje sledeči žalostni slučaj: Nedavno je trčila v Pennsylvaniji na neki progi železnica z otroškim vlakom, ki je imel nekoliko voz odločenih v šolske namene. Pri nesreči je bilo devet dečkov in deklic usmrčenih, deset pa smrtno ranjenih. Grozno je bilo gledati semtertja po progi razmetane otroške kosti.

Izobraževalne šole posebne vrste. V New-Yorku so ustanovili dekliški izobraževalni zavod posebne vrste. S tem hočejo nekaj novega poizkusiti v dvojni smeri. Prvič, naj se učenkam plačuje, četudi se uče; drugič, naj se jim odpre za bodoči poklic širše polje, nego doslej. Kar se tiče plače, bo to samo tedaj mogoče, ako se najdejo dobrotniki, a kot temeljno plačo so vzeli tudi ono, ki jo

dobivajo deklice za svoja dela pri pouku. Ta plača znaša v New-Yorku dva in pol dolarja na teden. Misli se namreč, da mnogi ubožni stariši zato ne pošiljajo svojih hčerâ v višje šole, ker ne morejo plačevati zahtevane šolnine. Še manj so pripravljene stariši pošiljati svoje hčere v šolo zato, ker zaslužijo deklice, če vstopijo kam drugam, takoj nekaj za svoje delo. A ravno pri tem trpé tudi škodo, ker se deklice pri takem pouku malo naučé in še to površno, ker opravljajo obenem mnoge postranske službe. Tako se samo podpira tisto pomanjkljivo žensko delo.

S tem poizkusom so hoteli ravno to odstraniti in so zato že skoraj zbrali vsoto, da morejo vzprejeti 100 učenk. Sploh pa nečejo pripraviti deklic samo za en poklic, kakor se je do sedaj splošno dogajalo, ampak jih hočejo seznaniti z orodjem, ki je ravno za ženske. To orodje je trojno: šivanka, šivalni stroj in lonec za škrob. S šivanko se lahko šiva, veze, dela z biseri, nareja čipke, olepšava klobuke in pripravlja na tisoče predmetov. S šivalnim strojem se izvršuje zopet velika množica raznih del; lonec za škrob, ali kakor ga imenujejo Amerikanci, „paste brush“, in kist za mazanje se pa uporabljata pri sestavljanju pahljač, vezanju knjig, izgotavljanju zaslonov za svetiljke in za različne ornamentne stvari. In če bodo znale deklice dobro rabiti to trojno orodje, si bodo lahko služile vsakdanji kruh. Ako se ne bodo mogle živiti z enim, se bodo poprijele drugega, ki je lažje kot so bila dosedanja ženska opravila.

(„Kršč. škola.)

Zanimiva knjiga. Katoliška učiteljska Zaveza za Avstrijo je izdala povodom papeževga jubileja lepo spominsko knjigo: „Papstjubilaums-Jahrbuch.“ Uredil jo je predsednik, ravnatelj meščanske šole Jožef Moser. Knjigo krasijo slike papeža,

ceesarja, in raznih drugih odličnih oseb. Za temeljitimi razpravami se vrsté pesniški doneski in kronika raznih društev, ki pripadajo „Zavezi“. Med pisatelji so najti imena: Peters, P. Rössler, dvorni svetnik Willmann, prof. Beck, Horak, Obergfell, Stadler, dr. Scheicher, P. Weiss, dr. Kralik, Staurazz i. dr. Zlasti so času primerni članki: „Okatoliških vseučiliščih“, „ljudska šola v dobi socialne reforme“, „učiteljstvo in socialno vprašanje“, ki razpravlja o kulturnem delovanju učiteljevem. Pesniške doneske so poslali: Willram, Tschulik, Ferdinand pl. Scala, Guido Drevet, Hans Mayr, Pfoneberger. Tretji del, kronika, kaže delo „Zaveze“ in njenih posameznih društev. Knjigo priporočamo. Dobiti jo je na Dunaju pri Moserju (II. Bez., Kaisermühlen).

Dvorni svetnik Willmann, znani pedagoški pisatelj, ki je bil doslej profesor filozofije in pedagogike na nemški univerzi v Pragi, je na lastno prošnjo umirovljen. Presvetli cesar mu je tem povodom izjavil svoje najvišje priznanje. Willmann je bil rojen 24. aprila 1839. v Lissi na Poznanjskem, študiral je v Breslavi (matematiko, filozofijo in filologijo), v Berolinu in Lipskem. Dne 19. jul. 1862 je promoviral v Berolinu z disertacijo „De figuris grammaticis“, l. 1863. je izvršil državno izkušnjo in je še tisto leto šel v Lipsko, da se priučí Herbartovi filozofiji in pedagogiki. V Lipskem je deloval v Zillerjevem semenišču, Bartovi vzgojni šoli in kot gimnazijski učitelj. Leta 1868. je postal redni profesor na novoustanovljenem dunajskem pedagogiju. Čez štiri leta so ga poklicali za izrednega profesorja filozofije in pedagogike na praško vseučilišče. L. 1876. je ustanovil na praški univerzi pedagoško semenišče, prvo v Avstriji, l. 1877. pa je bil imenovan rednim profesorjem. Odkar se je vseučilišče razdelilo (1881) je deloval

na nemškem vseučilišču. L. 1883. je postal član deželnega šolskega sveta za Češko, l. 1901. pa dvorni svetnik. Njegovi poglavitni spisi so: „Die Odyssee im erziehenden Unterricht“ (1868), „Pädagogische Vorträge über die Hebung der geistigen Thätigkeit durch den Unterricht“ (1869, 3. natis 1896); „Herbarts pädagogische Schriften“ (1875); „Ueber die sociale Aufgabe der höhern Schule“ (1891); „Didaktik als Bildungslehre“ dva zvezka (3. natis 1903); „Geschichte des Idealismus“ trije zvezki (1894—1897); „Philosophische Propädeutik“, I. Logik (1901); „Erhebung der Pädagogik zur Wissenschaft“ (1898); „Die Volksschule und die sociale Frage“ (1901); „Die Volksschule gegenüber dem modernen Zeitgeiste“ (1900); „Christliches Volkstum als

Grundlage der Jugendbildung“ (1900). — Willmann je brez dvoma najznamenitejši pedagog našega časa, če prav mu brezverski učenjaki odrekajo priznanje, ker je globoko veren katoličan.

Prvak češkega učiteljstva umrl. 2. junija je umrl v Pragi učitelj Jožef Král, v starosti 64 let, duša vsemu češkemu učiteljskemu gibanju. Poleg zasluga, ki si jih je stekel kot pisatelj in učitelj, je najglavnejše, da je ustanovil Osrednjo Matico šolsko, ki je sedaj velikanskega pomena na Češkem.

Pomanjkanje učiteljstva na Kranjskem. Učiteljski službi ste bili razpisani v Št. Jakobu ob Savi in na Ubelskem v postojinskem okraju. Ker ni nihče prosil za ti mesti, se je moral upeljati ekskurendni pouk po dvakrat na teden.

Št. 5367.

Razpis učiteljske službe.

Na štirirazredni deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu v Trstu se razpisuje

služba nadučitelja - voditelja

s 1400 K letne plače, 240 K stanarine in 400 K funkcijske doklade ter s pravico do šestih petletnic po 80 K.

K zavarovalnini za slučaj smrti in doživetja plačuje družba $\frac{2}{3}$, nadučitelj pa $\frac{1}{3}$ zavarovalninskega prispevka.

Pravilno opremljene prošnje naj se vlagajo pri podpisani vodstvu

do 15. julija 1903.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 18. jun. 1903.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.